

VU Research Portal

De impact van COVID-19 op het EAB

Buisman, Sanne; Hamelzky, Yamit

published in

Delikt en Delinkwent
2021

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

document license

Article 25fa Dutch Copyright Act

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Buisman, S., & Hamelzky, Y. (2021). De impact van COVID-19 op het EAB. *Delikt en Delinkwent*, 2021(2), 152-170. Article 2021/14. <http://deeplinking.kluwer.nl/?param=00D4C0C6&cpid=WKNL-LTR-Nav2>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

De impact van COVID-19 op het EAB²

DD 2021/14

14.1 Rb. Amsterdam, 24 maart 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:1945

“3. *Heropening en schorsing van het onderzoek*

Op de zitting van 10 maart 2020 is aan de opgeëiste persoon en zijn raadvrouw meegedeeld dat op 24 maart 2020 op het overleveringsverzoek zal worden beslist.

Gelet op de maatregelen die met ingang van 17 maart 2020 door de Rechtspraak zijn genomen in verband met de uitbraak van het coronavirus, zal de rechtbank het onderzoek heropenen om op een later moment – na 6 april 2020, zijnde de datum tot wanneer de landelijke maatregelen van kracht zullen zijn – te sluiten en uitspraak te doen.

De opgeëiste persoon en zijn raadvrouw zullen te zijner tijd worden geïnformeerd over de datum waarop de rechtbank een uitspraak zal doen op het verzoek tot overlevering.”

14.2 Rb. Amsterdam, 24 maart 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:1946

“6. *Artikel 4 van het Handvest: detentieomstandigheden in Italië*

In een tussenuitspraak van 24 december 2019 (ECLI:NL:RBAMS:2019:10053) heeft de rechtbank onder meer overwogen dat uit een onderzoeksrapport van de non-gouvernementele organisatie Antigone van mei 2019 blijkt dat ten aanzien van 16 detentiecentra in Italië niet is gegarandeerd dat gedetineerden minimaal 3 vierkante meter *personal space* zullen hebben. Ten aanzien van deze detentiecentra heeft de rechtbank geoordeeld dat een reëel gevaar bestaat op een onmenselijke of vernederende behandeling. In haar tussenuitspraak heeft de rechtbank het onderzoek daarom heropend en geschorst om de officier van justitie in de gelegenheid te stellen de volgende vraag voor te leggen aan de uitvaardigende justitiële autoriteit:

Zal de opgeëiste persoon naar alle waarschijnlijkheid worden gedetineerd in één van de (...) 16 detentiecentra, te weten: Bergamo, Milaan San Vittore, Opera van Milaan, Monza, Voghera, Alba, Pisa, Campobasso, Civitavecchia Nuovo Complesso, Turi, Trani vrouwen, Catanzaro, Catania Piazza Lanza, Nuoro en de twee Napolitaanse gevangenissen Poggioreale en Secondigliano?

Bij brief van 2 maart 2020 heeft de *Directorate General of Prisoners* van het Italiaanse *Ministry of Justice, Department of Penitentiary Administration* – kort gezegd – laten weten dat geen enkele gedetineerde minder dan 3 vierkante meter *personal space* zal hebben, omdat gebruik wordt gemaakt van een systeem waarmee de situatie in alle Italiaanse gevangenissen in *real time* kan worden gevolgd. Verder staat in de brief:

It is worth highlighting that as a consequence of the health emergency currently affecting some areas of Italy, are now suspended, until further notice, the transfers of prisoners to and from prisons falling within the jurisdiction of Turin, Padua, Bologna and Florence, and that this Directorate General shall take account of these restrictions when allocating prisoners to prisons.

In een aanvullende brief van 4 maart 2020 heeft het Italiaanse Ministerie van Justitie, Departement Juridische Zaken, Algemene Directie Internationale Zaken en Juridische Samenwerking het volgende verklaard:

(...) het Departement van de Penitentiaire Administratie beschikt tegenwoordig over een toepassings-systeem, dat aanwezig is op het hele nationale grondgebied, dat door het exact vaststellen van het

1 *Universitair Docent Strafrecht, respectievelijk Docent Strafrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam.*

2 Citeerwijze: S.S. Buisman & Y. Hamelzky, 'De impact van COVID-19 op het EAB', DD 2021/14.

aantal gedetineerden dat aanwezig is in iedere inrichting, het mogelijk maakt te garanderen dat de gedetineerden zullen worden ondergebracht in een vestiging waar de normen van art. 3 van het Europese Verdrag van de Rechten van de Mens worden nageleefd.

Dit met name voor wat betreft de beschikbare persoonlijke ruimte per gedetineerde, berekend met uitsluiting van het volume van de sanitaire voorzieningen maar inclusief dat van het meubilair en met inachtneming in ieder geval, van de mogelijkheid van iedere gedetineerde om zich normaal te kunnen bewegen in de cel.

In ieder geval heeft het Departement van de Penitentiaire Administratie gegarandeerd en vandaag in de communicatie met dit Kantoor bevestigd, dat de door de Nederlandse Autoriteiten overgeleverde personen zullen worden ondergebracht, zijnde de eerste allocatie, in de penitentiaire inrichting van Rome-Rebibbia-Nieuw Complex en dat zij ook nadien niet zullen worden ondergebracht in een van de 16 instellingen (Bergamo, Milano San Vittore, Milano Opera, Monza, Voghera, Alba, Pisa, Campobasso, Civitavecchia Nuovo Complesso, Trani Femminile, Catanzaro, Catania Piazza Lanza, Nuoro, Napoli Poggioreale en Napoli Secondigliano, Turi) ten aanzien waarvan de rechtbank Amsterdam heeft aangegeven dat daar het risico aanwezig is van ontoereikende omstandigheden.

De raadsman heeft betoogd dat niet kan worden overgeleverd vanwege de slechte detentieomstandigheden in Italië. Hij heeft gesteld dat voordat op het overleveringsverzoek wordt beslist, eerst nader onderzoek moet worden gedaan. De raadsman heeft hierbij niet alleen gewezen op de algemene slechte detentieomstandigheden – met name overbevolking – en het gevaar dat de rechtbank in dat kader heeft aangenomen, maar ook op opstanden en ongeregelde heden in gevangnissen in onder andere Modena en Pavia als gevolg van (de aldaar getroffen maatregelen tegen) de uitbraak van het coronavirus. De raadsman heeft verwezen naar een mediabericht van 9 maart 2020 waarin melding wordt gemaakt van zes gevangenen in Modena die om het leven kwamen door een overdosis methadon, die zij in de chaos van de gevangenisopstand hadden weten te ontvreemden uit het gevangenisziekenhuis.

Met de officier van justitie is de rechtbank van oordeel dat – ten aanzien van het hiervoor genoemde gevaar met betrekking tot 16 Italiaanse detentiecentra – gelet op bovenstaande garantie van de Italiaanse autoriteiten, er voor de opgeëiste persoon geen reëel gevaar bestaat op een onmenselijke of vernederende behandeling en dat de detentieomstandigheden geen beletsel voor de overlevering vormen.

Ten aanzien van de Corona-uitbraak, heeft de officier van justitie te kennen gegeven dat de situatie in Italië door het Internationaal Rechtshulp Centrum (IRC) scherp in de gaten wordt gehouden en dat zij voortdurend in contact staan met de Italiaanse autoriteiten. Op het moment dat de feitelijke overlevering van een opgeëiste persoon aanstaande is, en het IRC van oordeel is dat overlevering onverantwoord is, zal het IRC op grond van art 35, derde lid van de OLW tot uitstel van de feitelijke overlevering besluiten, aldus de officier van justitie.

De rechtbank overweegt dat uit bovengenoemde brief van 2 maart 2020 blijkt dat bij de allocatie van gedetineerden rekening wordt gehouden met de huidige situatie in Italië in verband met het coronavirus. De rechtbank gaat er bovendien van uit dat de (steeds veranderende) situatie door de (Italiaanse) autoriteiten nauwkeurig wordt gemonitord en dat – zoals door de officier van justitie ook aangegeven – dienovereenkomstig zal worden gehandeld door de officier van justitie in het kader van de feitelijke overlevering en het bepaalde in artikel 35, derde lid van de OLW.

Een dreigend gevaar voor de gezondheid van de opgeëiste persoon in Italië zoals door de raadsman bedoeld doet zich tegen deze achtergrond niet voor. De rechtbank is onder deze omstandigheden van oordeel dat omstandigheden als gevolg van de uitbraak van het coronavirus in beginsel niet raken aan de inhoudelijke beoordeling van het overleveringsverzoek, maar een rol kunnen spelen in het kader van artikel 35 OLW en de in dat artikel bedoelde bijzondere omstandigheden en humanitaire redenen waar de officier van justitie rekening mee moet houden in het kader van de feitelijke overlevering.”

14.3 Rb. Amsterdam, 21 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3572

“7. Detentieomstandigheden in België

7.1. Standpunt van de raadvrouw

De raadvrouw heeft zich op het standpunt gesteld dat de overlevering moet worden geweigerd wegens de slechte omstandigheden in de Belgische gevangenissen. Na feitelijke overlevering zal een dreigende flagrante schending van mensenrechten optreden. Als gevolg van de coronacrisis mogen gedetineerden in België geen bezoek ontvangen. Daarnaast zijn alle activiteiten stopgezet en is de tijd in de buitenlucht beperkt. Verder zijn er geen maatregelen getroffen om onder meer de reeds bestaande overbevolking tegen te gaan. Daar komt nog bij dat in België een (onregelmatige) 24-uursstaking bezig is; laatstelijk op 6 maart 2020. Vanwege het grote aantal stakingen van gevangenismedewerkers kent België een wet die een minimale dienstregeling omvat tijdens die stakingen. Daartegen wordt nu ook gestaakt. Tijdens de stakingen is in nog niet eens de helft van de gevangenissen het minimaal vereiste personeel aanwezig is. Op 4 juni 2020 is België door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens veroordeeld voor de cipersstaking in 2016. De situatie nu is weinig anders.

In België leidt de versoering van het gevangeniswezen in de coronatijd ertoe dat door de acceptabele ondergrens wordt gezakt. De coronacrisis vormt een bijkomende zorg, naast alle andere problematiek. Ter illustratie van haar standpunt heeft de raadvrouw verwezen naar een artikel van 20 november 2019 op de website nieuwsblad.be.

Volgens de raadvrouw moet een garantie worden opgevraagd waaruit blijkt dat de opgeëiste persoon na feitelijke overlevering in een enkelvoudige ('mono'-)cel zal worden geplaatst.

De behandeling van de vordering moet worden aangehouden tot die garantie is verstrekt en tot duidelijk is in welke detentieomstandigheden de opgeëiste persoon na zijn feitelijke overlevering terecht zal komen.

(...)

7.3. Oordeel van de rechtbank

Gelet op het arrest van het Europese Hof van Justitie inzake Aranyosi en Căldăraru van 5 april 2016 (C-404/15 en C-659/15 PPU, r.o. 88 en 89, ECLI:EU:C:2016:198) is de rechterlijke autoriteit van de uitvoerende lidstaat, wanneer zij bewijzen heeft dat er in het algemeen een reëel gevaar bestaat dat personen die in de uitvaardigende lidstaat zijn gedetineerd, onmenselijk of vernederend worden behandeld, verplicht om te beoordelen of dit gevaar in geval van overlevering voor de opgeëiste persoon aanwezig is. De tenuitvoerlegging van een dergelijk bevel mag immers niet leiden tot onmenselijke of vernederende behandeling van die persoon, afgemeten aan het beschermingscriterium van de door het Unierecht en met name door artikel 4 van het Handvest gewaarborgde grondrechten. Hiertoe dient de uitvoerende rechterlijke autoriteit zich allereerst te baseren op objectieve, betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens over de detentieomstandigheden die heersen in de uitvaardigende lidstaat en die kunnen duiden op gebreken die hetzij structureel of fundamenteel zijn, hetzij bepaalde groepen van personen raken, hetzij bepaalde detentiecentra betreffen. Deze gegevens kunnen met name blijken uit internationale rechterlijke beslissingen, zoals de arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, uit rechterlijke beslissingen van de uitvaardigende lidstaat en uit besluiten, rapporten en andere documenten die zijn opgesteld door de organen van de Raad van Europa of die tot het systeem van de Verenigde Naties behoren.

De rechtbank stelt voorop dat er geen sprake is van een algemeen reëel gevaar van een onmenselijke of vernederende behandeling in Belgische detentie-instellingen. De rechtbank is van oordeel dat het verweer van de raadvrouw geen objectieve, betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens bevat op grond waarvan de rechtbank zou moeten afwijken van de huidige

lijn, te weten dat uit de beschikbare gegevens over de algemene detentieomstandigheden in België niet blijkt van een reëel gevaar voor onmenselijke of vernederende behandeling zoals bedoeld in artikel 4 van het Handvest. De uitbraak van het coronavirus en de effecten van de coronamaatregelen op het gevangeniswezen leiden niet tot een andere conclusie. Dit speelt bovendien ook in de Nederlandse detentie-instellingen. De rechtbank komt niet toe aan een beoordeling van de detentieomstandigheden waarin de opgeëiste persoon na zijn feitelijke overlevering terecht zal komen. Het verweer wordt verworpen en het verzoek om aanhouding wordt verworpen.”

14.4 Rb. Amsterdam, 22 mei 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2672

“7.2 *Eerbiediging van het privéleven en van het familie- en gezinsleven*

Standpunt van de verdediging

De raadsman heeft zich op het standpunt gesteld dat de overlevering dient te worden geweigerd, nu de kans groot is dat de opgeëiste persoon na overlevering in een detentiesituatie komt te verkeren waarin hij door de huidige beperkingen rondom het coronavirus voor een onvoorzienbaar lange tijd verstoken zal zijn van het contact met zijn familie. De opgeëiste persoon is vader van jonge kinderen, die hij de afgelopen periode niet heeft kunnen zien.

Oordeel van de rechtbank

De rechtbank begrijpt het betoog van de raadsman als een beroep op het in artikel 7 van het Handvest beschermde privé- en familieleven. Ingevolge artikel 7 Handvest heeft eenieder recht op eerbiediging van zijn privéleven, familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn communicatie. De rechtbank stelt vast dat overlevering van de opgeëiste persoon aan Duitsland een beperking van zijn recht op eerbiediging van zijn privéleven en zijn familie- en gezinsleven oplevert.

Op grond van artikel 52, eerste lid, van het Handvest moeten beperkingen op de uitoefening van de in het Handvest erkende rechten en vrijheden bij wet worden gesteld en de wezenlijke inhoud van die rechten en vrijheden eerbiedigen. Met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel kunnen slechts beperkingen worden gesteld, indien zij noodzakelijk zijn en daadwerkelijk beantwoorden aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang of aan de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Overlevering is een ingevolge de OLW voorziene beperking van het in artikel 7 van het Handvest bedoelde recht. Naar het oordeel van de rechtbank betreft het een noodzakelijke beperking die daadwerkelijk beantwoordt aan door de Unie erkende doelstellingen van algemeen belang dan wel de eisen van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen zoals hiervoor bedoeld, in het bijzonder gelet op het belang van de overlevering voor de bestrijding van (grensoverschrijdende) misdaad en het voorkomen van straffeloosheid.

Gelet op de tijdelijke aard van de beperking, is de verhouding tussen de belangen die overlevering beoogt te dienen en de beperking in de uitoefening van het recht op familie- en gezinsleven van de opgeëiste persoon, niet onevenredig. Ook in de huidige situatie, waarin er ingrijpende maatregelen zijn getroffen die verband houden met het coronavirus, blijkt niet van een zodanige inbreuk op het privé- en familie- en gezinsleven van de opgeëiste persoon dat de overlevering niet gerechtvaardigd is wegens de onevenredigheid van de beperking. Daarbij neemt de rechtbank in het bijzonder in aanmerking dat er in het geval van de opgeëiste persoon geen onderscheidende factoren zijn vastgesteld ten aanzien van opgeëiste personen in vergelijkbare situaties. Uit het dossier naar voren komt en ter zitting is aangevoerd, is bovendien niet gebleken van zodanige worteling van het privé- of familieleven van de opgeëiste persoon in Nederland dat zijn overlevering niet gerechtvaardigd is wegens de onevenredigheid van de beperking.

Inwilliging van het verzoek tot overlevering leidt dan ook niet tot schending van de fundamentele rechten van de betrokken persoon, zoals die worden gewaarborgd door het Handvest. Het verweer wordt verworpen.”

14.5 Rb. Amsterdam, 3 november 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:5413

“9. *Detentieomstandigheden in het Verenigd Koninkrijk*

9.1. Inleiding

Bij tussenuitspraak van 29 maart 2019 in een andere zaak (ECLI:NL:RBAMS:2019:2381) heeft de rechtbank vastgesteld dat er vanwege de algemene detentieomstandigheden in de penitentiare inrichtingen HMP Birmingham, HMP Bedford en HMP Liverpool – in het bijzonder de geconstateerde beperkte individuele ruimte en onvoldoende compenserende omstandigheden in genoemde inrichtingen – een reëel gevaar bestaat op een onmenselijke of vernederende behandeling, zoals bedoeld in artikel 4 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: het Handvest). In haar tussenuitspraak van 2 juli 2019 in weer een andere zaak (ECLI:NL:RBAMS:2019:4524) heeft de rechtbank – kort gezegd – geoordeeld dat geen sprake meer is van een reëel gevaar op een behandeling als bedoeld in artikel 4 van het Handvest voor gedetineerden in de detentie-instelling in Liverpool. Bij brief van 28 januari 2020 heeft the HM Prison & Probation Service onder meer de volgende informatie verstrekt:

The EAW for Mr. [opgeëiste persoon] was issued by Derby Magistrates Court and it is likely that a trial would take place at Leicester Crown Court. His case is linked to other cases that have already been tried or are due to be tried at the same Crown Court. It is usual practice to make efforts to house suspects close to the location of their trial and it is therefore most likely that Mr. [opgeëiste persoon] would be held in HMP Leicester. HMP Liverpool, Birmingham and Bedford are outside the East Midlands region of the United Kingdom and so the likelihood of Mr. [opgeëiste persoon] being housed there is remote. However, this cannot be discounted entirely as if operational necessity or the behaviour of the individual necessitates transfer, there remains the possibility that an individual will be housed outside the geographical region in which they are being tried.

Naar aanleiding van een aanvullende vraag van het Internationaal Rechtshulpcentrum te Amsterdam heeft the Crown Prosecution Service bij e-mail van 16 september 2020 laten weten dat de detentieggarantie in de brief van 28 januari 2020 nog steeds geldt:

‘I can confirm that the trial is currently listed in Leicester Crown Court for April 2021 and therefore the previous letter would still be applicable.’

9.2. Standpunt van de raadvrouw

De raadvrouw heeft zich primair op het standpunt gesteld dat de overlevering moet worden geweigerd vanwege de slechte omstandigheden in Britse gevangenissen. De raadvrouw heeft ter zitting een rapport overgelegd van 7 september 2020, afkomstig van the House of Commons. Uit dit rapport blijkt volgens de raadvrouw dat er in het Verenigd Koninkrijk sprake is van problematische detentieomstandigheden. Een groot aantal cellen is slecht onderhouden en daardoor buiten gebruik gesteld. Hierdoor is de overbevolking in Britse gevangenissen toegenomen. Dat is een groot probleem vanwege het coronavirus. Daarnaast moeten gedetineerden 23 uren per dag in hun cel verblijven en is familiebezoek niet toegestaan. Verder kunnen er vanwege de overbevolking geen maatregelen worden getroffen om de gedetineerden die besmet zijn met het coronavirus, te scheiden van de niet-besmette gedetineerden. Op basis van het rapport van 7 september 2020 van the House of Commons kan worden geconcludeerd dat sprake is van een reëel gevaar op een onmenselijke of vernederende behandeling zoals bedoeld in artikel 4 van het Handvest, aldus de raadvrouw. Subsidiair heeft de raadvrouw zich op het standpunt gesteld dat de behandeling van de vordering moet worden aangehouden, zodat bij de Britse autoriteiten een garantie kan

worden opgevraagd waaruit blijkt dat de mensenrechten van de opgeëiste persoon niet zullen worden geschonden. Ook heeft de raadvrouw de rechtbank verzocht om nadere vragen stellen over de invloed van de coronacrisis op de detentieomstandigheden in het Verenigd Koninkrijk, nu de opgeëiste persoon binnen een risicogroep valt.

(...)

9.4. Oordeel van de rechtbank

Deze rechtbank heeft in eerdere uitspraken overwogen dat in de penitentiaire inrichtingen HMP Birmingham en HMP Bedford een reëel gevaar bestaat op een onmenselijke of vernederende behandeling. Uit bovengenoemde aanvullende informatie van 28 januari 2020 en 16 september 2020 blijkt dat de opgeëiste persoon naar alle waarschijnlijkheid zal worden geplaatst in HMP Leicester. De rechtbank is van oordeel dat op basis van deze aanvullende informatie er voor de opgeëiste persoon na overlevering geen reëel gevaar bestaat van een onmenselijke of vernederende behandeling vanwege de detentieomstandigheden in HMP Birmingham en HMP Bedford. De inhoud van het rapport van 7 september 2020 van the House of Commons leidt niet tot een ander oordeel. Dat rapport bevat naar het oordeel van de rechtbank geen objectieve, betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens over de detentieomstandigheden in het Verenigd Koninkrijk op grond waarvan de rechtbank af zou moeten wijken van haar eerder uitgezette lijn, te weten dat alleen in de penitentiaire inrichtingen HMP Birmingham en HMP Bedford een reëel gevaar bestaat op een onmenselijke of vernederende behandeling. In dat licht ziet de rechtbank dan ook geen reden om de behandeling van de zaak aan te houden en nadere vragen te stellen aan de Britse autoriteiten. De mededeling in de brief van the HM Prison & Probation Service dat niet volledig is uitgesloten dat de opgeëiste persoon, in uitzonderlijke omstandigheden, zou kunnen worden overgeplaatst naar een detentie-instelling in een andere regio – en dus ook naar HMP Birmingham of Bedford – leidt niet tot een andere conclusie. Volgens het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 25 juli 2018 in de zaak ML (C-220/18 PPU) is de uitvoerende autoriteit verplicht uitsluitend de detentieomstandigheden te onderzoeken in de penitentiaire inrichtingen waar de opgeëiste persoon, volgens de informatie waarover zij beschikt, naar alle waarschijnlijkheid zal worden gedetineerd. Met betrekking tot een mogelijke schending van artikel 4 van het Handvest in verband met het coronavirus, overweegt de rechtbank dat daarvoor geen bewijzen zijn op basis van objectieve, betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens. Daarnaast gaat de rechtbank ervan uit dat de (steeds veranderende) situatie door de Britse autoriteiten nauwkeurig wordt gemonitord en dat dienovereenkomstig zal worden gehandeld door de officier van justitie in het kader van de feitelijke overlevering en het bepaalde in artikel 35, derde lid van de OLW. Gelet op het vorenstaande concludeert de rechtbank dat geen reëel gevaar bestaat dat de opgeëiste persoon in geval van overlevering aan het Verenigd Koninkrijk zal worden onderworpen aan een onmenselijke of vernederende behandeling, zoals bedoeld in artikel 4 van het Handvest. De rechtbank verwerpt het verweer van de raadvrouw.”

14.6 Rb. Amsterdam, 27 augustus 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:4360

“4.1 Inleiding

Het feit waarvan de opgeëiste persoon in Duitsland wordt verdacht is deels op Nederlands grondgebied gepleegd. Om die reden heeft zijn raadvrouw voorafgaand aan de zitting en door tussenkomst van een Duitse advocaat, bij de Duitse officier van justitie geïnformeerd naar de mogelijkheid om de strafvervolgning aan Nederland over te dragen.

Op 6 augustus 2020 heeft de *Staatsanwältin* mvr. Grothey-Mönch van de *Staatsanwaltschaft Kassel* hieromtrent het volgende aan de Duitse advocaat van de opgeëiste persoon meegedeeld:

“bezugnehmend auf das Telefonat vom heutigen Tag wird bestätigt, dass die Möglichkeit eines Strafverfolgungsübernahmeersuchens in die Niederlande zwischen Staatsanwaltschaft und Verteidigung erörtert wurde.

Es wird angeregt, Kontakt zur zuständigen niederländischen Staatsanwaltschaft aufzunehmen, um die Bereitschaft einer Übernahme der Strafverfolgung zu ermitteln.

Es wird gebeten, das Ergebnis sowie die Kontaktdaten des zuständigen Kollegen hierher mitzuteilen.”

Volgens de raadvrouw kan hieruit worden opgemaakt dat de Duitse officier van justitie niet op voorhand tegen overdracht van de strafvervolgning is. Daarom heeft zij voorafgaand aan de zitting om aanhouding van de behandeling van het overleveringsverzoek verzocht om te proberen om de strafvervolgning aan Nederland te laten overdragen.

De (Nederlandse) officier van justitie heeft zich voorafgaand en tijdens de zitting op het standpunt gesteld dat een verzoek tot overname van de strafvervolgning dient te worden gedaan door de daartoe aangewezen justitiële autoriteiten en dat een dergelijk verzoek niet is ontvangen. Bovendien betreft het een verzoek waarop door het ontvangende land (in casu Nederland) wordt beslist en een zodanig verzoek zal, aldus de officier, worden afgewezen. Tevens heeft de officier van justitie meegedeeld dat zij niet voornemens is om een verzoek tot overname van de strafvervolgning te doen aan Duitsland. De officier van justitie van het IRC [plaats] (in welke stad de opgeëiste persoon zich heeft ingeschreven en woonachtig is) heeft ten slotte te kennen gegeven dat een expliciet daartoe gedaan verzoek tot overname van de strafvervolgning door de bevoegde Duitse instantie zou worden bekeken, maar dat men ook in [plaats] – gezien de werkdruk en COVID 19-achterstanden – niet actief een verzoek tot overname van de strafvervolgning zou bevorderen. Ter zitting heeft de officier van justitie tevens de vordering ex artikel 13, tweede lid, OLW gedaan omdat uit het oogpunt van een goede rechtsbedeling overlevering aan de Duitse autoriteiten behoort plaats te vinden.

De raadvrouw heeft ter zitting betoogd dat de officier van justitie gelet op de niet onwelwillende houding van de Duitse officier van justitie tot strafvervolgningsovername niet in redelijkheid de vordering ex artikel 13, tweede lid, OLW heeft kunnen doen. Zij heeft om aanhouding verzocht om nader te onderzoeken of de Duitse strafzaak tegen de opgeëiste persoon aan Nederland kan worden overgedragen.

Ten slotte heeft de raadvrouw aangevoerd dat het de vraag is hoe lang het duurt voor de opgeëiste persoon in Duitsland kan worden berecht, want ook daar zijn mogelijk achterstanden in verband met de COVID 19-crisis. Dat maakt overlevering aan Duitsland erg belastend voor de opgeëiste persoon.

4.2 *Het oordeel van de rechtbank*

De rechtbank stelt vast dat een verzoek om overdracht van de strafvervolgning aan Nederland door de Duitse (justitiële) autoriteiten moet worden gedaan. Uit de brief van de Duitse officier van justitie blijkt niet op voorhand dat een dergelijk verzoek niet zal worden gedaan. Sterker nog, de tweede zin van deze brief kan worden gelezen als een aansporing voor de Nederlandse advocaat om de mogelijkheid van een overdracht te verkennen. Tevens heeft de opgeëiste persoon een Duitse advocaat in de arm genomen die in Duitsland tracht de overdracht van de strafvervolgning te bewerkstelligen. Gelet daarop is de rechtbank van oordeel dat er concreet perspectief bestaat op overdracht van de strafvervolgning door Duitsland aan Nederland. De rechtbank zal daarom het onderzoek ter zitting heropenen en gelijktijdig voor onbepaalde tijd schorsen, teneinde de opgeëiste persoon in de gelegenheid te stellen om te proberen te bewerkstelligen dat de strafvervolgning aan Nederland wordt overgedragen. De rechtbank merkt daarbij op dat een vervolging in Nederland voor de opgeëiste persoon minder belastend is dan een overlevering aan Duitsland om vervolgens daar te worden vervolgd, wat met oog op de evenredigheid van de uitvaardiging van het EAB van belang kan zijn. Daarnaast is de omstandigheid dat de Duitse officier van justitie niet

onwelwillend tegenover een overdracht van de strafvervolgning aan Nederland, van belang bij de beoordeling van de vordering ex artikel 13, tweede lid, OLW. Om de voortgang van de behandeling van het overleveringsverzoek te bewaken, is de rechtbank van oordeel dat binnen tien weken na heropening van het onderzoek de zaak opnieuw op zitting moet worden gepland.”

1. Inleiding

In maart 2020 legde het coronavirus het maatschappelijke leven plat. Burgers werden opgeroepen thuis te werken, sociale contacten te vermijden en reisbewegingen zoveel mogelijk te beperken.³ Naast de ingrijpende gevolgen die het virus heeft op het maatschappelijk en economisch verkeer, hebben ook verscheidene juridische processen in Nederland en de Europese Unie te lijden gehad onder de beperkingen ten gevolge van COVID-19. Zo werd in Nederland de rechtspraak voor een bepaalde periode stilgelegd in afwachting van maatregelen om de rechtspraak op een veilige wijze doorgang te kunnen laten vinden. In eerste instantie konden enkel ‘urgente zaken’ nog worden behandeld.⁴ Daarna werd onder meer de openbaarheid van zittingen beperkt,⁵ en werd meer gebruikgemaakt van horen op afstand (c.q. telehoren). In het kader van de internationale samenwerkingen zijn de beperkingen door COVID-19 nog groter. Zo rapporteert de Raad van Europa dat “de meest simpele operaties van nationale vervolgende instanties al worden beperkt door maatregelen die sociale contacten beperken, maar dat andere maatregelen, zoals het sluiten van de grenzen en quarantainemaatregelen, nog grotere gevolgen hebben op elke vorm van internationale samenwerking, zoals justitiële coöperatie”.⁶

De Europese Unie houdt de ontwikkelingen rondom COVID-19 en de impact die het virus heeft op de justitiële samenwerking, zoals het EAB, het EOB en informatie-uitwisseling, dan ook nauwlettend in de gaten. In maart 2020 zond zij daartoe een eerste questionnaire uit naar de lidstaten om de verschillende problemen in kaart te brengen. Daarna werden meerdere malen aanvullende vragen aan de lidstaten uitgestuurd.⁷ In april 2020 werden Eurojust en het Europees Justitieel Netwerk (EJN) gemandateerd om een compilatie te maken van de verzamelde informatie en deze blijvend te updaten. Daarbij staat in het bijzonder de vraag centraal hoe lidstaten omgaan met bepaalde COVID-19 gerelateerde obstakels in de justitiële samenwerking. Tijdens het schrijven van deze rechtspraakrubriek zijn de resultaten van dat onderzoek openbaar gemaakt.⁸

Deze rubriek onderzoekt de impact van COVID-19 op inkomende EAB-verzoeken in Nederland. In het bijzonder wordt onderzocht, aan de hand van juridisch-empirisch onderzoek, welke verweren worden gevoerd in het kader van COVID-19 en hoe de Rechtbank Amsterdam beslist op EAB-verzoeken in de periode van maart tot en met december 2020. Daartoe zijn 65 zaken onderzocht die werden gevonden met de combinatie van de zoektermen ‘EAB’

3 Rijksoverheid, Coronavirus COVID-19, ‘Nederlandse aanpak en maatregelen tegen het coronavirus’, online via www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/nederlandse-maatregelen-tegen-het-coronavirus (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

4 De Rechtspraak, Vanaf dinsdag sluiten de gerechten, urgente zaken gaan wel door, Den Haag, 15 maart 2020, online via www.rechtspraak.nl (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

5 A. Das 2020, ‘Terwijl de zon op de terrassen schijnt, vindt de strafrechtspraak plaats in het duister’, *Nederlands Juristenblad* 2020/1501, pp. 1728-1729.

6 Vrij vertaald uit: Council of Europe – Consultative Council of European Prosecutors, *The role of prosecutors in emergency situations, in particular when facing a pandemic*, CCPE Opinion No. 15 (2020), nr. 80-81.

7 Vgl. Raad van de Europese Unie, ‘The impact of Covid-19 on the application of the EAW surrender procedure and of procedures under other instruments of EU judicial cooperation; Draft new questions and new working method’, 3 april 2020, LIMITE 2188/20.

8 Eurojust & EJN, *The impact of COVID-19 on Judicial Cooperation in Criminal Matters. Compilation of Replies*, 13 november 2020, WK 3472/2020 REV 22.

en 'Corona' en/of 'COVID19' en de combinatie van 'overleveringsdetentie' en 'Corona' en/of 'COVID19' in jurisprudentie die is gepubliceerd in Kluwer Navigator en op rechtspraak.nl. De rubriek vangt aan met een kort overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen rondom COVID-19 in Nederland (paragraaf 2). In paragraaf 3 volgt een uiteenzetting van het wettelijk kader van het EAB. Daarna worden de resultaten van het onderzoek van de EU naar de impact van COVID-19 op de justitiële samenwerking besproken (paragraaf 4). In paragraaf 5 worden de resultaten van het juridisch-empirisch onderzoek uiteengezet en geanalyseerd. De rubriek sluit in paragraaf 6 af met een conclusie.

2. De ontwikkelingen rondom COVID-19⁹

De momenteel heersende wereldwijde pandemie heeft het leven van bijna iedere persoon ingrijpend veranderd. COVID-19 is vermoedelijk ontstaan door de uitbraak van de infectieziekte SARS-CoV-2 in 2019 in China en kan gemakkelijk van mens tot mens worden overgedragen.¹⁰ Om de verspreiding van het coronavirus te beperken, zijn in Nederland verschillende landelijke maatregelen afgekondigd, uiteenlopend van het houden van anderhalve meter afstand tot elkaar – indien men niet tot één huishouden behoort – tot het sluiten van de horeca en het verbieden van evenementen.¹¹ Ook de reisbewegingen zijn flink beperkt. Zo wordt iedereen opgedragen zoveel mogelijk thuis te werken en worden vakanties afgeraden. De reizen naar het buitenland mogen enkel doorgang vinden als het een noodzakelijke reis betreft, waar familiebezoek bijvoorbeeld niet onder valt.¹² Ook wordt uitdrukkelijk gevraagd minder uitstapjes te maken en op rustige momenten te reizen binnen Nederland.¹³ Eenieder dient alert te zijn het virus niet verder te verspreiden.

Nederland sloot bovendien begin maart 2020 de grenzen voor mensen buiten Europa. Op 1 juli 2020 werd dit brede inreisverbod opgeheven ten aanzien van personen met een bestendig verblijf uit een groot aantal landen. Voor reizigers uit China geldt dat het inreisverbod zal worden opgeheven zodra China tevens EU-burgers toelaat.¹⁴ Door het hoge aantal besmettingen in Servië en Montenegro afgelopen zomer, werd het inreisverbod voor deze landen op 8 juli 2020 weer van kracht.¹⁵ Voor personen woonachtig in een EU-land of Schengenland geldt geen verbod om Nederland in te reizen.¹⁶ Met de vondst van een nieuwe besmettelijkere variant van het coronavirus in onder andere Engeland, mag enkel nog naar Nederland worden gereisd vanuit een hoog risicogebied wanneer een negatieve coronatest

9 Deze paragraaf is laatstelijk geüpdatet op 31 december 2020. Verdere corona-ontwikkelingen na die datum zijn niet meer verwerkt.

10 RIVM, Het virus (SARS-CoV-2), online via www.rivm.nl (laatst geraadpleegd 22 december 2020); RIVM, Verspreiding SARS-CoV-2, online via www.rivm.nl (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

11 Rijksoverheid, Coronavirus COVID-19, 'Nederlandse aanpak en maatregelen tegen het coronavirus', online via www.rijksoverheid.nl (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

12 Rijksoverheid, Coronavirus COVID-19, Reizen naar het buitenland en naar Caribisch Nederland, online via www.rijksoverheid.nl (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

13 Rijksoverheid, Coronavirus COVID-19, Maatregelen tegen verspreiding coronavirus in ov, online via www.rijksoverheid.nl (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

14 Rijksoverheid, Nieuws, Nederland heft inreisverbod op voor selecte groep landen, online via www.rijksoverheid.nl (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

15 Rijksoverheid, Nieuws, Nederland stelt inreisverbod voor Servië en Montenegro weer in, online via www.rijksoverheid.nl (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

16 Rijksoverheid, Coronavirus COVID-19, Naar Nederland reizen en het Europese inreisverbod, online via www.nederlandwereldwijd.nl (laatst geraadpleegd 31 december 2020).

kan worden overgelegd en sprake is van een noodzakelijke reis.¹⁷ Overigens geldt momenteel ten aanzien van bijna alle landen wereldwijd een ‘oranje’ reisadvies.¹⁸ In andere EU-landen gelden – min of meer – vergelijkbare maatregelen.¹⁹ Zo heeft Frankrijk reizen naar het buitenland afgeraden en dient een voorgenomen reiziger een negatieve uitslag van een coronatest te hebben die 72 uur voor vertrek is afgenomen. Bovendien geldt sinds 15 december 2020 in heel Frankrijk een avondklok tussen 20u00 en 6u00.²⁰ Sinds de corona-uitbraak is dan ook in heel Europa zichtbaar dat reisbewegingen en contactmomenten tussen personen zoveel mogelijk beperkt worden. De vraag rijst welke invloed bovenstaande ontwikkelingen hebben op de beoordeling van EAB. Daartoe zal eerst het wettelijk kader inzake het EAB worden uiteengezet.

3. Het wettelijk kader inzake het Europees Aanhoudingsbevel

Het EAB vindt zijn oorsprong in het Kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten²¹ (hierna: Kaderbesluit 2002/584/JBZ). Het bevat regels om de tenuitvoerlegging van een aanhoudingsbevel uit een andere lidstaat te bewerkstelligen. Het mechanisme is gestoeld op het beginsel van wederzijdse erkenning, dat wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten impliceert. Op deze wijze worden de obstakels van de traditionele uitleveringsprocedure ondervangen.²² Het EAB biedt de mogelijkheid om verdachten te overleveren vanuit een andere EU-lidstaat in het kader van de vervolging of executie van een straf.²³ Een verzoek tot overlevering vindt plaats via de onafhankelijke rechterlijke autoriteiten van de lidstaten.²⁴ Om een spoedige overlevering van de opgeëiste persoon te bewerkstelligen is de beslissing op het EAB-verzoek verbonden aan strikte termijnen: uiterlijk binnen 60 dagen na aanhouding van de opgeëiste persoon dient een beslissing te volgen.²⁵ Bovendien is dubbele strafbaarheid altijd vereist, behalve in het geval van zogenoemde lijstfeiten.²⁶ Tot slot kent Kaderbesluit 2002/548/JBZ slechts een beperkt en limitatief aantal gronden om de executie van het bevel te weigeren (artikel 4 en 4a). Naast deze gronden tot weigering kan de feitelijke overlevering tijdelijk worden uitgesteld indien sprake is van een overmachtsituatie (*force majeure*) of van humanitaire gronden (artikel 23 lid 3 en 4). De opgeëiste

17 Rijksoverheid, Reizigers uit EU/Schengen: negatieve testuitslag tonen, online via www.rijksoverheid.nl (laatst geraadpleegd 31 december 2020).

18 Koninkrijk der Nederlanden, Nederland Wereldwijd, Welke landen hebben welke kleurcode, online via www.nederlandwereldwijd.nl (laatst geraadpleegd 30 december 2020).

19 Zie onder meer: Coronavirus COVID-19, Wat zijn de huidige maatregelen? Online via www.info-coronavirus.be (laatst geraadpleegd 22 december 2020), Bundesministerium für Gesundheit, Fragen und Antworten bei Einreisen aus Risikogebieten, online via www.bundesgesundheitsministerium.de (laatst geraadpleegd 22 december 2020); Ministero della Salute, Nuovo coronavirus, online via www.salute.gov.it (laatst geraadpleegd 22 december 2020); Gouvernement, info coronavirus, online via www.gouvernement.fr (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

20 Gouvernement, Infor Coronavirus COVID-19, Loisirs/vacances, online via www.gouvernement.fr (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

21 *PbEG* 2002, L 190/1.

22 J.W. Ouwkerk, *Quid Pro Quo? A comparative law perspective on mutual recognition of judicial decisions in criminal matters* (diss. Tilburg), Cambridge – Antwerp – Portland: Intersentia 2011, p. 82.

23 Artikel 1 lid 1 Kaderbesluit 2002/548/JBZ.

24 Artikel 6 lid 1 Kaderbesluit 2002/548/JBZ. Het Nederlandse openbaar ministerie valt daar niet onder, zie Hof van Justitie EU, 24 november 2020, C-510/19, ECLI:EU:C:2020:953.

25 Artikel 17 lid 3 Kaderbesluit 2002/548/JBZ. Hof van Justitie EU, 27 mei 2019, C-508/18 en C-82/19, ECLI:EU:C:2019:456 (PPU) (*strafrechtelijke procedure tegen OG en PI*).

26 Artikel 2 lid 2 Kaderbesluit 2002/548/JBZ.

persoon kan in dat geval voorwaardelijk in vrijheid worden gesteld in afwachting van de executie van het bevel (artikel 12).

In Nederland is de regeling geïmplementeerd in de Overleveringswet (OLW). De wet is van toepassing op verzoeken inzake de terbeschikkingstelling van een persoon door de justitiële autoriteiten van een lidstaat aan de justitiële autoriteiten van Nederland, i) in het kader van een in die lidstaat tegen hem gericht strafrechtelijk onderzoek, of in het kader van ii) de tenuitvoerlegging van een hem opgelegde vrijheidsbenemende straf of maatregel.²⁷ De vereisten voor de executie van een EAB in het kader van strafrechtelijke vervolging zijn neergelegd in de artikelen 5-14 OLW. In tegenstelling tot Kaderbesluit 2002/584/JBZ kent de Overleveringswet een expliciete mensenrechtenweigeringsgrond. Artikel 11 OLW bepaalt dat in geval sprake is van een geground vermoeden dat inwilliging van het verzoek zou leiden tot een flagrante schending van de fundamentele rechten – zoals gewaarborgd in het EVRM – van de opgeëiste persoon, van executie moet worden afgezien. Anders gesteld, artikel 11 OLW is onverenigbaar met het Kaderbesluit.²⁸

Met het Wetsvoorstel Wijziging van de Overleveringswet wordt beoogd om de Overleveringswet in lijn te brengen met het Kaderbesluit, maar daarbij tevens te voldoen aan de verplichting om de grondrechten van het Handvest EU te beschermen.²⁹ Daarbij is tevens van belang dat het Hof van Justitie EU in een aantal arresten – kort gezegd – heeft bepaald dat een reëel gevaar van schending van de door het Handvest EU gewaarborgde fundamentele rechten tot de conclusie kan leiden dat het verzoek tot overlevering niet moet worden toegestaan.³⁰ Daarom wordt voorgesteld om de tekst van artikel 11 OLW zo te wijzigen dat wordt aangesloten bij de door het Hof van Justitie EU gebezigde tekst³¹:

- “1. Aan een Europees aanhoudingsbevel wordt geen gevolg gegeven in gevallen, waarin naar het oordeel van de rechtbank zwaarwegende en op feiten berustende gronden bestaan dat de opgeëiste persoon na overlevering een reëel gevaar loopt dat zijn door het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie gewaarborgde grondrechten zullen worden geschonden.”³²

en

2. Indien er een mogelijkheid bestaat dat bij wijziging van de omstandigheden het reële gevaar van de in het eerste lid bedoelde schending alsnog kan worden uitgesloten, dient de rechtbank de beslissing over de overlevering aan te houden.”³³

Naast deze rechterlijke mogelijkheden om af te zien van executie van het EAB-verzoek kan de feitelijke overlevering tijdelijk worden uitgesteld indien zich bijzondere omstandigheden voordoen of sprake is van ernstige humanitaire redenen, zoals de gezondheidstoestand

27 De Overleveringswet is eveneens van toepassing op de spiegelbeeldige situatie waarin Nederland verzoekt om overlevering.

28 Vgl. R. van Elst & E. van Sliedregt, *Internationaal Strafrecht. Internationaal en Europees strafrecht vanuit Nederlands perspectief*, Deventer: Kluwer 2015, p. 318-319.

29 Herimplementatie van onderdelen van het kaderbesluit van de Raad van de Europese Unie betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten van de Europese Unie (wijziging van de Overleveringswet), *Kamerstukken II 2019/20*, 35535, nr. 2. Er wordt daarbij in het bijzonder gedoeld op de arresten

30 Hof van Justitie EU 5 April 2016, C-404/15, ECLI:EU:C:2016:198 (*Aranyosi en Caldaru*). Hof van Justitie EU, 25 juli 2019, C-216/18, ECLI:EU:C:2018:586 (*PPU; strafrechtelijke procedure tegen LM*). Hof van Justitie EU, 25 juli 2018, C-220/18, ECLI:EU:C:2018:589 (*PPU; ML*).

31 *Kamerstukken II 2019/20*, 35535, 3, p. 9.

32 *Kamerstukken II 2019/20*, 35535, 2.

33 *Kamerstukken II 2019/20*, 35535, 2.

van de opgeëiste persoon, waardoor overlevering niet binnen de wettelijke termijn van 10 dagen kan plaatsvinden (artikel 35 lid 2 en 3 OLW). Op grond van artikel 64 OLW is het mogelijk de overleveringsdetentie voorwaardelijk op te schorten of te schorsen tot het moment van de uitspraak waarbij overlevering wordt toegestaan.

4. **EU Working paper: de impact van COVID-19 op de justitiële samenwerking**

Op 13 november 2020 rapporteerden Eurojust en het EJM de laatste stand van zaken over de impact die maatregelen van overheden ter voorkoming van de verspreiding van COVID-19 op de justitiële samenwerking in de Europese Unie, IJsland en Noorwegen hebben.³⁴ Het document bevat een compilatie van informatie, waaronder de resultaten van questionnaires die door de autoriteiten van de verschillende lidstaten zijn ingevuld. Op deze wijze wordt een algemeen beeld binnen de EU en de specifieke situaties in de verschillende lidstaten geschetst over de impact dat het virus heeft op de justitiële samenwerking, waaronder het EAB.³⁵

In de EU heeft het coronavirus zowel invloed gehad op de verzoekende, als op de aangezochte lidstaat. De gesloten landsgrenzen en annulering van vluchten bemoeilijkte de overlevering. Inmiddels is de situatie weer langzaam naar het oude teruggekeerd, waardoor feitelijke overlevering weer mogelijk is, zij het met kleine beperkingen doordat commerciële vluchten minder vaak en slechts naar een beperkt aantal bestemmingen vertrekken.³⁶ Nederland rapporteert dat de EAB-zittingen van de Rechtbank Amsterdam op 28 april 2020 weer zijn hervat. De zittingen van gedetineerde opgeëiste personen zijn het eerst hervat. Inmiddels worden ook de zaken van opgeëiste personen die voorwaardelijk in vrijheid waren gesteld weer inhoudelijk behandeld. Gemiddeld behandelt de rechtbank twintig zaken per week.³⁷ Ook vindt de feitelijke overlevering aan elke lidstaat weer plaats, doch niet steeds binnen de wettelijke termijn van tien dagen.³⁸ Het openbaar ministerie bekijkt van geval tot geval of de feitelijke overlevering plaats kan vinden, waarbij de maatregelen die de verschillende lidstaten hebben getroffen in acht worden genomen.³⁹ Overlevering via land is momenteel door de beperkingen op het vliegverkeer het meest eenvoudig. Overlevering aan België en Duitsland vindt om die reden dan ook nog steeds zonder problemen plaats. Sinds mei 2020 heeft de feitelijke overlevering via het vluchtverkeer aan Polen en Spanje plaatsgevonden. In een aantal gevallen heeft de uitvaardigende lidstaat uitstel van de feitelijke overlevering aangevraagd. Indien sprake is van uitstel kan het openbaar ministerie een verzoek doen tot de verlenging van de overleveringsdetentie.⁴⁰ Is er geen sprake van vluchtgevaar dan wordt de aangezochte persoon voorwaardelijk vrijgelaten, bijvoorbeeld onder de voorwaarde van huisarrest, het overhandigen van reis- en/of identiteitsdocumenten, of het instellen van een meldplicht. Echter, de meerderheid van de opgeëiste personen bleef in deze periode in overleveringsdetentie.⁴¹

34 General Secretariat of the Council, Working Paper: The impact of COVID-19 on judicial cooperation in criminal matters, 13 november 2020, WK 3472/2020 Rev 22.

35 WK 3472/2020 Rev 22.

36 WK 3472/2020 Rev 22, p. 2.

37 WK 3472/2020 Rev 22, p. 100.

38 Artikel 35 lid 1 OLW.

39 WK 3472/2020 Rev 22, p. 100.

40 WK 3472/2020 Rev 22, p. 100-101.

41 WK 3472/2020 Rev 22, p. 101

5. Het EAB in het COVID-19-tijdperk

Teneinde de impact van COVID-19 op het EAB te beoordelen, is juridisch-empirisch onderzoek uitgevoerd. In totaal werden in de zoekmachine van Kluwer Navigator onder jurisprudentie met de zoektermen 'EAB', 'Corona' en/of 'COVID19', 'overleveringsdetentie' en 'corona' 62 uitspraken gevonden, en werden er nog 3 nieuwe gevonden via rechtspraak.nl met dezelfde zoektermen, waarvan in 39 zaken relevant inhoudelijk verweer werd gevoerd. Grofweg kunnen de resultaten na analyse van deze uitspraken worden ingedeeld in twee perioden: enerzijds de periode vlak voor en tijdens de 'eerste' lockdown en anderzijds de periode na de 'eerste' lockdown. De resultaten van het onderzoek zijn schematisch weergegeven in figuur 1. Op basis van deze resultaten kan slechts een beperkt beeld worden geschetst van de situatie in Nederland. Immers, niet alle uitspraken van de Rechtbank Amsterdam inzake EAB-verzoeken zijn gepubliceerd. In het hiernavolgende worden de resultaten uit de twee perioden besproken.

	Aantal zaken		Gevoerde verweren in relatie tot COVID-19					Beslissing rechtbank	
	Totaal	Waarvan relevant	Detentie-omstandigheden	Familie- en gezinsleden	Voor-komen verspreiding besmettelijke ziekten	Aanhoudings-verzoek overig	Verzoek tot uitsstel	Aangehouden zaken	Executie toegestaan
Lock-down maart	10	8	1	0	0	1	0	6	2
Na lock-down maart	55	31	23	1	1	16	1	1	30
Totaal	65	39	24	1	1	17	1	7	32

Figuur 1: Schematische weergave uitspraken EAB in de COVID-19-periode van maart t/m december 2020

5.1 De bestrijding van een onbekend virus: de periode vlak voor en tijdens de eerste lockdown

Vanaf 17 maart 2020 worden bijna alle EAB-zaken geschorst voor onbepaalde tijd.⁴² Dit hangt samen met de door de rechtspraak getroffen coronamaatregelen, waarbij alle 'niet-urgente zaken', waaronder EAB-zaken, werden opgeschort voor onbepaalde tijd.⁴³ Hierop is één opvallende uitzondering, namelijk het EAB-verzoek vanuit Italië. De twee gevallen waarin vanuit Italië een EAB was uitgevaardigd, die zich vlak voor en ten tijde van de eerste lockdown voordeden, werden wel behandeld en daarin werd eveneens de overlevering toegestaan onder verwijzing naar artikel 35 lid 3 OLW. De rechtbank ging er in beide zaken van uit dat de (steeds veranderende) situatie omtrent corona door de Italiaanse autoriteiten nauwkeurig gemonitord werd en dat dienovereenkomstig gehandeld zou worden

⁴² Rb. Amsterdam 19 maart 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:5249; Rb. Amsterdam 19 maart 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:5321; Rb. Amsterdam, 19 maart 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:5320; Rb. Amsterdam, 24 maart 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:1944; Rb. Amsterdam, 26 maart 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2007.

⁴³ De Rechtspraak, *Vanaf dinsdag sluiten de gerechten, urgente zaken gaan wel door*, Den Haag, 15 maart 2020, online via www.rechtspraak.nl (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

door de officier van justitie in het kader van de feitelijke overlevering conform artikel 35 lid 3 OLW. Bovendien was in beide zaken een garantie gegeven door de Italiaanse justitiële autoriteiten, waaruit bleek dat rekening werd gehouden met de situatie omtrent corona.⁴⁴ Opmerkelijk is dat Italië in die periode een van de eerste en zwaarst getroffen landen was en ook wel ‘het zorgkindje van Europa’ werd genoemd.⁴⁵ De toestroom van patiënten in ziekenhuizen was in die periode in Italië ongekend.⁴⁶ Anderzijds had Italië daardoor wellicht al de nodige ervaring opgedaan om het virus te beperken. Dat zal mogelijk het vertrouwen hebben gegeven dat de veiligheid van opgeëiste personen voldoende zou zijn gewaarborgd.

5.2 *Meer controle en minder maatregelen: de periode na afloop van de eerste lockdown*

Na afloop van de eerste lockdown werd op 8 mei 2020 door de Rechtbank Amsterdam het eerste EAB-verzoek weer inhoudelijk behandeld.⁴⁷ De 31 relevante zaken die vanaf deze periode zijn behandeld kunnen worden onderverdeeld in zes verweren die zijn gevoerd en verzoeken die zijn gedaan, te weten: i) een beroep op detentieomstandigheden in het licht van artikel 4 Handvest EU (23 zaken),⁴⁸ ii) een beroep op respect voor familielevens op basis van artikel 7 Handvest EU (1 zaak),⁴⁹ iii) een beroep op voorkoming van verspreiding van besmettelijke ziekten (1 zaak),⁵⁰ iv) een verzoek tot het aanhouden van de zaak (16 zaken),⁵¹ v) een verzoek tot uitstel van de zaak (1 zaak),⁵² en vi) een verzoek tot aanhouding teneinde de strafvervolgning over te dragen (1 zaak).⁵³ In de volgende paragrafen worden bovenstaande verweren en verzoeken achtereenvolgens besproken.

5.2.1 *Detentieomstandigheden en artikel 4 Handvest EU*

In de 23 zaken waarin na de eerste lockdown een beroep werd gedaan op artikel 4 Handvest EU, zijn alle verweren verworpen. Hieraan legt de Rechtbank Amsterdam twee verschillende redeneringen ten grondslag. Het verweer wordt ofwel verworpen omdat de rechtbank ervan uitgaat dat het desbetreffende land de (steeds veranderende) situatie omtrent corona nauwkeurig monitort en de officier van justitie dienovereenkomstig handelt in het kader van de feitelijke overlevering (artikel 35 lid 3 OLW), ofwel omdat de advocaat in kwestie geen objectieve, betrouwbare, nauwkeurig en naar behoren bijgewerkte gegevens aandraagt om zijn stelling te onderbouwen, ofwel wegens een combinatie van beiden.⁵⁴ Voornoemde objectieve gegevens kunnen blijken uit internationale rechterlijke beslissingen, zoals de arresten van het EHRM, uit rechterlijke beslissingen van de uitvaardigende

44 Rb. Amsterdam, 12 maart 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2039; 14.2.

45 Zie bijvoorbeeld NOS, *Wat moet de EU met zorgenkind Italië? ‘Niets doen is geen optie’*, 5 maart 2020, online via www.nos.nl (laatst geraadpleegd 24-12-2020).

46 AD, *Aangrijpende situatie in ziekenhuis Bergamo: ‘Iedereen moet deze beelden zien’*, 21 maart 2020, online via www.ad.nl (laatst geraadpleegd 24-12-2020).

47 Rb. Amsterdam, 8 mei 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2490. Er waren overigens al eerder EAB-verzoeken behandeld, maar van de gepubliceerde uitspraken is dit de eerste na de intelligente lockdown van maart 2020.

48 Zie onder meer Rb. Amsterdam, 12 mei 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2582.

49 Rb. Amsterdam 22 mei 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2672.

50 Rb. Amsterdam, 3 juni 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2872.

51 Zie bijvoorbeeld Rb. Amsterdam, 25 juni 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3147; Rb. Amsterdam, 10 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3454; Rb. Amsterdam 30 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3773; Rb. Amsterdam, 13 augustus 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:4025.

52 Rb. Amsterdam, 18 juni 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:5239.

53 Rb. Amsterdam, 27 augustus 2020, ECLI:NL:RBAMS:2019:9821.

54 EHRM 5 april 2016, ECLI:EU:C:2016:198 (C-404/15 en C-659/15 PPU, r.o. 88 en 89) (*Aranyosi en Caldaru*).

lidstaat zelf en uit besluiten, rapporten en andere documenten die zijn opgesteld door de organen van de Raad van Europa of de Verenigde Naties behoren.⁵⁵

Objectieve betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens

In 16 zaken draagt de verdediging volgens de rechtbank geen objectieve, betrouwbare, nauwkeurig en naar behoren bijgewerkte gegevens aan om hun verzoek te onderbouwen. Zo wordt gesteld dat de cliënt “ter ore is gekomen” dat vier à vijf personen op één cel worden geplaatst in België,⁵⁶ wordt aangehaald dat er onveiligheid in de penitentiaire inrichting in Polen heerst zonder nadere onderbouwing,⁵⁷ wordt zonder bronvermelding geopperd dat “uit België verontrustende berichten komen over een opstand op 26 april”,⁵⁸ of wordt over de eigen ervaringen van de opgeëiste persoon en verhalen van een medege-deteneerde gesproken.⁵⁹ Dat de rechtbank hier oordeelt dat niet is voldaan aan de maatstaf van objectieve, betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens is dan ook niet verwonderlijk.

Echter, in een aantal zaken worden wel gegevens overlegd ter onderbouwing van het verzoek of standpunt. In de uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 12 mei 2020 voert de raadsman bijvoorbeeld aan dat door de Belgische regering uitdrukkelijk is erkend dat in het geval van stakingen in de penitentiaire inrichtingen niet kan worden gegarandeerd dat de detentieomstandigheden in België zullen beantwoorden aan de eisen van artikel 4 Handvest EU. Hij verwijst daarbij naar een open brief die is gepubliceerd op de website van www.dewereldmorgen.be van 27 maart 2020 en het contact dat hij met een Belgische collega heeft gehad en stelt dat daarom de overlevering moet worden geweigerd, dan wel dat aan België aanvullende informatie moet worden gevraagd over de detentieomstandigheden.⁶⁰ In het vonnis van de Rechtbank Amsterdam van 21 juli 2020 voert de raadsvrouw aan dat als gevolg van de coronacrisis gedetineerden in België geen bezoek ontvangen, alle activiteiten zijn stopgezet en de tijd in de buitenlucht is beperkt. Bovendien is nog steeds sprake van overbevolking in de gevangenissen en werkt nog minder dan de helft van het personeel in verband met cipersstakingen. Zij verwijst daarbij naar de uitspraak van het EHRM van 4 juni 2020 waarin België is veroordeeld voor de cipersstaking in 2016 en een artikel van nieuwsblad.be over de versoering van het gevangeniswezen en de bijkomende zorgen door corona.⁶¹ Tot slot wordt in de uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 3 november 2020 door de raadsvrouw verwezen naar een recent rapport van het Lagerhuis van Engeland over het slechte onderhoud van de cellen die buiten gebruik zijn gesteld en de overbevolking in bepaalde gevangenissen in Engeland ten tijde van corona.⁶² Ondanks voornoemde aangevoerde onderbouwingen komt de rechtbank in al deze zaken tot het oordeel dat onvoldoende sprake is van objectieve, betrouwbare, nauwkeurig en naar behoren bijgewerkte gegevens.

Men kan zich afvragen of in een periode waarin een pandemie, zoals de coronacrisis, de wereld overneemt, het goed mogelijk is om objectieve, betrouwbare, nauwkeurig en naar behoren bijgewerkte gegevens te verkrijgen over de detentieomstandigheden in andere lidstaten. In een situatie waar de focus ligt op het zoeken naar een oplossing voor een

55 Zie bijvoorbeeld Rb. Amsterdam, 10 juni 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3013; Rb. Amsterdam, 10 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3454 en Rb. Amsterdam, 21 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3582.

56 Rb. Amsterdam, 8 mei 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2490.

57 Rb. Amsterdam, 10 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3454.

58 Rb. Amsterdam, 10 juni 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3013.

59 Rb. Amsterdam, 16 september 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:4648.

60 Rb. Amsterdam, 12 mei 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2582.

61 Rb. Amsterdam, 21 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3572.

62 14.5.

pandemie en de gevolgen daarvan voor de volksgezondheid in ruime zin en de economie, heeft monitoring en/of onderzoek naar de detentieomstandigheden in lidstaten naar alle waarschijnlijkheid geen prioriteit.⁶³ Dat biedt weinig waarborgen voor de opgeëiste persoon, waarvoor overlevering voor hem in tijden van corona behoorlijke complicaties mee kan brengen, zoals de beperkingen in detentie in verband met corona en een mogelijk risico op besmetting door het reizen naar een andere lidstaat. Het is wellicht om die reden dat het Internationaal Rechtshulp Centrum (IRC) – dat advies geeft aan politie en justitie bij inkomende en uitgaande rechtshulp – de situatie in buitenlandse gevangenissen nauwkeurig monitort.⁶⁴ De rechtbank is daar ambtshalve van op de hoogte en gaat ervan uit dat de officier van justitie overeenkomstig de adviezen van het IRC handelt.⁶⁵

Feitelijke overlevering

Zoals gesteld in paragraaf 3 is de overlevering gestoeld op wederzijds vertrouwen. Dat betekent dat in beginsel wordt beslist dat de overlevering kan worden toegestaan. Om tegemoet te komen aan uitzonderlijke situaties biedt artikel 35 OLW de mogelijkheid om de feitelijke overlevering tijdelijk op te schorten.⁶⁶ Deze werkwijze is ook terug te vinden in de onderzochte vonnissen. De standaardoverweging die daarbij – in variërende bewoordingen – in 19 zaken wordt gegeven is:

“Met betrekking tot een mogelijke schending van artikel 4 Handvest, gaat de rechtbank ervan uit dat de (steeds veranderende) situatie door de (...) autoriteiten nauwkeurig wordt gemonitord en dat dienovereenkomstig zal worden gehandeld door de officier van justitie in het kader van de feitelijke overlevering en het bepaalde in artikel 35, derde lid van de OLW.”⁶⁷

Om deze reden doet een dreigend gevaar voor de gezondheid van de opgeëiste persoon na overlevering zich volgens de rechtbank nooit voor.⁶⁸ Daarmee komt de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de opgeëiste persoon volledig bij de officier van justitie te liggen. Het is dan immers het openbaar ministerie dat besluit op basis van artikel 35 OLW of er bijzondere omstandigheden of humanitaire gronden zijn waardoor de feitelijke overlevering (tijdelijk) geen doorgang kan vinden.

Recht op familie- en gezinsleven en artikel 7 Handvest EU

In één van de onderzochte zaken wordt – naast andere verweren – een beroep gedaan op artikel 7 Handvest EU. Door de verdediging wordt gesteld dat, nu de opgeëiste persoon vader is van jonge kinderen en door corona en de beperkingen die daarmee gepaard gaan de opgeëiste persoon voor een onvoorzienbaar lange tijd verstoken zal zijn van het contact met familie, overlevering inbreuk zal maken op zijn recht op respect voor familieleven. De rechtbank geeft hieromtrent aan dat, gelet op de tijdelijke aard van de beperkingen, de belangen van de overlevering zwaarder wegen dan het recht op familie- en gezinsleven van de opgeëiste persoon. Ook na het treffen van ingrijpende maatregelen in het kader van

⁶³ Zie daarentegen het rapport van de House of Commons in 14.5.

⁶⁴ Zie bijvoorbeeld online via www.internationalrechtshulp.nl/Organisatie/IRC/index.aspx (laatst geraadpleegd 22 december 2020).

⁶⁵ Rb. Amsterdam, 10 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3454.

⁶⁶ Zie hierboven in paragraaf 3.

⁶⁷ Zie bijvoorbeeld 14.4.

⁶⁸ Zie bijvoorbeeld 14.5, waarin de opgeëiste persoon – gelet op zijn gezondheid – onder de risicogroep valt. Voor de beoordeling of overlevering kan plaatsvinden wordt verwezen naar het openbaar ministerie.

corona blijkt niet van een zodanige inbreuk op het privé- en familie- en gezinsleven van de opgeëiste persoon dat overlevering niet gerechtvaardigd zou zijn.⁶⁹

5.2.3 Voorkomen van verspreiding van besmettelijke ziekten en artikel 5 EVRM

In één zaak wordt een beroep gedaan op artikel 5 lid 1 sub e EVRM. Volgens de raadsman zou het toestaan van de overlevering in strijd zijn met artikel 5 EVRM, nu de verspreiding van het coronavirus voorkomen dient te worden. De raadsman gaat daarbij voorbij aan het feit dat artikel 5 lid 1 sub e EVRM ziet op de rechtmatige vrijheidsbeneming om de verspreiding van besmettelijke ziekten te voorkomen.⁷⁰ De rechtbank doet het verweer korthedshalve als volgt af: het verweer kan niet leiden tot weigering van de overlevering omdat het geen verband houdt met een van de weigeringsgronden.⁷¹

5.2.4 Aanhoudingsverzoeken

In totaal zijn er in de 31 zaken 16 verzoeken gedaan tot aanhouding van de zaak. In de meeste gevallen ging het om een aanhoudingsverzoek teneinde aanvullende informatie op te vragen over de detentieomstandigheden waarin de opgeëiste persoon zou komen te verkeren.⁷² In twee gevallen was sprake van een verzoek tot aanhouding op grond van andere redenen.

In de zaak van 25 juni 2020, inzake een EAB-verzoek uit Polen, wordt verzocht de zaak aan te houden en nadere vragen te stellen of – zoals de raadvrouw heeft vernomen – de Poolse autoriteiten door de uitbraak van het coronavirus, openstaande gevangenisstraffen van minder dan drie jaar niet tenuitvoerleggen. De rechtbank oordeelt dat het EAB niet is ingetrokken en er dus geen aanleiding is te denken dat voornoemde stelling klopt. Tevens mist hier een feitelijke onderbouwing. Er zijn daarom volgens de rechtbank geen gronden om aanvullende vragen te stellen.⁷³

In de zaak van 7 juli 2020 wordt een aanhoudingsverzoek gedaan om de opgeëiste persoon de gelegenheid te bieden om fysiek bij de zitting aanwezig te kunnen zijn. Volgens de raadsman kan ingevolge artikel 25, 26 en 28 Tijdelijke wet Covid-19 Justitie en Veiligheid, bij de inhoudelijke behandeling van een overleveringsverzoek niet worden volstaan met telehoren. De rechtbank geeft aan dat bij de inhoudelijke behandeling van een verzoek tot overlevering een minder absoluut recht toekomt aan de opgeëiste persoon om aanwezig te zijn bij de inhoudelijke behandeling van dat verzoek dan in het geval van de inhoudelijke behandeling van een strafzaak. Zij maakt daarom een belangenafweging tussen enerzijds het recht van de opgeëiste persoon en anderzijds alle andere belangen, te weten de ernstige lichamelijke beperkingen van de opgeëiste persoon, de beperkte zittingsruimte die is ontstaan door de beperkingen van het coronavirus, de waarborging van de veiligheid in het cellenblok, en de inhoudelijke behandeling van strafzaken. Op basis daarvan komt de rechtbank tot het oordeel dat de belangen van de opgeëiste persoon om aanwezig te zijn bij de inhoudelijke behandeling van het verzoek voldoende zijn gewaarborgd door het gebruik van een telehoorverbinding.⁷⁴

69 14.4.

70 De verplichte quarantaine in een ziekenhuis, kliniek of andere geschikte instelling zou daaronder kunnen vallen. Vgl. Van Hellemond, *T&C Gezondheidsrecht, commentaar op art. 5 EVRM*, aant. 2.

71 Rb. Amsterdam, 3 juni 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2872.

72 Zie bijvoorbeeld: Rb. Amsterdam, 12 mei 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2582, Rb. Amsterdam, 11 juni 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:2966, Rb. Amsterdam, 21 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3582, en 14.3. Zie over de verweeren in het kader van de detentieomstandigheden § 4.2.1.

73 Rb. Amsterdam, 25 juni 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3147.

74 Rb. Amsterdam, 7 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3413. Vgl. in dit verband de discussie over de openbaarheid van de terechtzitting, Das 2020.

5.2.5 *Uitstel van overlevering*

In één zaak werd het verzoek gedaan tot uitstel van overlevering, namelijk tot het moment dat de in Frankrijk geldende noodverordening in verband met de coronacrisis zou worden beëindigd.⁷⁵ Krachtens die noodverordening zou de voorlopige hechtenis in Frankrijk niet meer worden getoetst en zouden de slechte staat van hygiëne en onvoldoende zorg voor de gedetineerde ertoe kunnen leiden dat sprake is van een inhumane behandeling. Volgens de rechtbank zijn in deze zaak de afgegeven garanties dat de opgeëiste persoon niet in Nîmes, Bordeaux Gardignan en Fresnes zal worden gedetineerd voldoende om te voorkomen dat de opgeëiste persoon onmenselijk of vernederend zal worden behandeld. Een verzoek tot uitstel van de feitelijke overlevering is ingevolge artikel 35 OLW enkel voorbehouden aan de officier van justitie.

De officier geeft daarbij in deze zaak aan dat – gelet op de feitelijke situatie in Frankrijk – de opgeëiste persoon tot 15 juni 2020 niet kan worden overgeleverd, maar wellicht vanaf de datum van de uitspraak van de rechtbank (18 juni 2020) wel. In dat geval zal volgens de officier geen uitstel worden verleend op basis van de argumenten van de verdediging, maar zal wel worden gekeken naar de feitelijke situatie en zal worden getoetst aan artikel 35 OLW.⁷⁶

5.2.6 *Overdracht strafvervolgning*

Slechts in één zaak is het verzoek tot aanhouding gehonoreerd. De advocaat doet in deze zaak een verzoek tot schorsing teneinde de overdracht van strafvervolgning tussen Nederland en Duitsland te bewerkstelligen. De overlevering aan Duitsland zou volgens de advocaat erg belastend zijn omdat onduidelijk is op welke termijn de opgeëiste persoon daar terecht zou kunnen worden in verband met mogelijke COVID-achterstanden. Ook vanuit Duitsland is duidelijk gemaakt dat de mogelijkheden van een overdracht van strafvervolgning moeten worden verkend. Er bestaat daardoor een concreet perspectief op overdracht van strafvervolgning volgens de rechtbank. Op basis van artikel 13 lid 2 OLW wordt de zaak dan ook geschorst.⁷⁷

Dit is de enige zaak in het kader van EAB waarin de rechtbank tegemoetkwam aan de verzoeken van de opgeëiste persoon. Overdracht van strafvervolgning leidt immers niet tot straffeloosheid. Een verzoek tot overdracht van strafvervolgning kan daarom een mogelijkheid bieden om overlevering naar een ander land in tijden van een pandemie te voorkomen, waarbij eveneens aan de belangen van de samenleving die met de overlevering gepaard gaan tegemoet wordt gekomen.

6. Conclusie

In deze rechtspraakrubriek is onderzocht wat de impact van COVID-19 is geweest op inkomende EAB-verzoeken aan Nederland. In het bijzonder is in kaart gebracht welke verwerpen zijn gevoerd in het kader van COVID-19 en op welke wijze de Rechtbank Amsterdam op EAB-verzoeken heeft beslist. Daartoe zijn in totaal 65 uitspraken geanalyseerd, waarvan 39 relevant bleken voor dit onderzoek. De zaken zijn vervolgens ingedeeld in twee perioden, namelijk i) de periode vlak voor en ten tijde van de eerste lockdown en ii) de periode na de eerste lockdown.

⁷⁵ Rb. Amsterdam, 18 juni 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:5239.

⁷⁶ Rb. Amsterdam, 18 juni 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:5239.

⁷⁷ 14.6.

Uit het juridisch-empirisch jurisprudentieonderzoek volgt dat voornamelijk die eerste periode van grote invloed is geweest op het EAB. De getroffen maatregelen door de rechtspraak zorgde ervoor dat minder urgente zaken, zoals de EAB-verzoeken, geen doorgang konden vinden. Slechts een tweetal verzoeken vanuit Italië werden toegestaan, ondanks de onduidelijkheid over de verdere ontwikkelingen van het virus. Bijzondere omstandigheden of humanitaire redenen zouden onder verwijzing naar artikel 35 OLW door de officier kunnen worden meegenomen bij de feitelijke overlevering. Na de eerste lockdown keert de situatie weer terug naar normaal. EAB-zaken worden weer inhoudelijk behandeld. Dat beeld komt overeen met de resultaten uit het EU working paper inzake de impact van COVID-19 op de justitiële samenwerking in de Europese Unie en IJsland en Noorwegen.⁷⁸ Fysieke aanwezigheid van de opgeëiste persoon is bij de inhoudelijke behandeling van het EAB niet noodzakelijk: telehoren biedt de mogelijkheid om het aanwezigheidsrecht van de opgeëiste persoon voldoende te waarborgen, en eveneens recht te doen aan andere spelende belangen bij de inhoudelijke behandeling van de overlevering.⁷⁹

De verweren die worden gevoerd in het kader van COVID-19 zijn grofweg in te delen in zes categorieën: i) detentieomstandigheden, ii) recht op familie- en gezinsleven, iii) voorkomen verspreiding besmettelijke ziekten, iv) aanhoudingsverzoeken, v) uitstelverzoeken, en vi) aanhouding ten behoeve van overdracht van strafvervolgning. Afgezien van de aanhouding ten behoeve van de overdacht van strafvervolgning, bleken alle gevoerde verweren onsuccesvol. Dat betekent dus dat de opgeëiste persoon afhankelijk is van het openbaar ministerie om de feitelijke overlevering tijdelijk uit te stellen in tijden van COVID-19. Het EU working paper inzake de impact op de justitiële samenwerking in de Europese Unie en IJsland en Noorwegen laat zien dat ook de feitelijke overlevering weer doorgang vindt.⁸⁰ Al met al kan worden geconcludeerd dat de impact van COVID-19 op inkomende EAB-verzoeken in Nederland dus beperkt is gebleven.

78 Zie § 5.

79 Zie § 5.2.4 en Rb. Amsterdam, 7 juli 2020, ECLI:NL:RBAMS:2020:3413.

80 Zie § 4.